

Handläggare
Julius Bowden
08-508 33 943**Till**
Utbildningsnämnden
2026-10-22

En ny speciallärarutbildning (SOU 2026:50)

Svar på remiss från kommunstyrelsen, dnr KS 2026/914

Förvaltningens förslag till beslut

Utbildningsnämnden godkänner utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Sammanfattning av remissen

Kommunstyrelsen har remitterat betänkandet ”En ny speciallärarutbildning (SOU 2026:50)” till utbildningsnämnden för yttrande. Utredningens syfte är att stärka tillgången till specialpedagogisk kompetens i skolväsendet genom att reformera utbildningen för speciallärare och specialpedagoger.

Utredningen föreslår att dagens speciallärar- och specialpedagogutbildningar ersätts av en ny speciallärarutbildning som är mer undervisningsnära och professionsinriktad. Utredningen lämnar även förslag om bland annat kompletteringsmöjligheter för redan utbildade speciallärare och specialpedagoger, ett anpassat utbud inom Lärarlyftet samt ett förtydligat specialpedagogiskt ledarskap inom Rektorsprogrammet.

Syftet med förslagen är att skapa en mer flexibel utbildning som bättre svarar mot skolväsendets behov av specialpedagogisk kompetens och därigenom stärka förutsättningarna för att barn och elever i behov av stöd får undervisning av lärare och förskollärare med relevant specialpedagogisk kompetens.

Beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för personal och kompetensförsörjning i samverkan med grundskoleavdelningen, gymnasieavdelningen, avdelningen för utveckling och samordning samt avdelningen för stöd kring lärande och elevhälsa.

Ärendet kommer att behandlas i samverkan med de fackliga organisationerna den 12 oktober 2026. Funktionshinderrådet kommer att få möjlighet att behandla ärendet vid sammanträdet den 14 oktober 2026.

Förvaltningens synpunkter

Sammanfattning av synpunkter

Förvaltningen delar utredningens bedömning att det finns behov av en mer flexibel och undervisningsnära speciallärarutbildning som bättre svarar mot skolväsendets kompetensförsörjningsbehov. Förvaltningen är positiv till ambitionen att stärka tillgången till specialpedagogisk kompetens och att fler elever får undervisning och stöd av lärare med relevant specialpedagogisk utbildning. Samtidigt bedömer förvaltningen att delar av förslaget behöver tydliggöras för att säkerställa att reformen inte sker på bekostnad av specialistkompetens och långsiktig kompetensförsörjning.

Utbildningsförvaltningen efterfrågar förtydliganden om hur utbildningen ska säkerställa den fördjupning som i dag ryms inom speciallärar- och specialpedagogexamina. Förvaltningen ser särskilt en risk för otillräcklig fördjupning när både språk-, skriv- och läsutveckling och matematikutveckling ska rymmas inom samma utbildning. Sambandet mellan förkunskapskrav, utbildningsinnehåll och undervisningsbehörighet behöver tydliggöras utan att möjligheterna att utbilda fler speciallärare begränsas i onödan.

Förvaltningen tillstyrker förslaget om fler utbildningsplatser inom Lärarlyftet och möjligheten för redan utbildade speciallärare och specialpedagoger att komplettera sin utbildning för breddad behörighet. Samtidigt betonas behovet av statlig finansiering och att satsningen bör omfatta fler specialiseringar än den som riktas mot anpassad skola och specialskola. Förvaltningen bedömer också att 2035 är en för snäv tidsgräns för kompletteringssatsningen.

Förvaltningen tillstyrker även ett förtydligt specialpedagogiskt ledarskap inom Rektorsprogrammet.

Ställningstaganden

Förvaltningen redovisar förslag till ställningstaganden utifrån utredningens disposition i kapitel 7 och kapitel 8 där förslag och överväganden presenteras.

7. Utredningens förslag och överväganden

7.1 En ny speciallärarexamen som ersätter hittillsvarande specialpedagogiska examina

Utbildningsförvaltningen tillstyrker förslaget. En gemensam utbildning kan tydliggöra yrkesrollen och stärka skolornas tillgång till undervisningsnära specialpedagogisk kompetens. Förvaltningen efterfrågar samtidigt ett förtydligande av hur den nya examen ska

säkerställa tillräcklig fördjupning inom de kompetensområden som i dag ryms inom speciallärar- och specialpedagogexamina.

En gemensam utbildning kan tydliggöra yrkesrollen och stärka tillgången till undervisningsnära specialpedagogisk kompetens. Den kan också ge skolorna bättre förutsättningar att organisera det specialpedagogiska arbetet utifrån elevernas behov.

Förvaltningen ser samtidigt en risk att en och samma utbildning inte kommer att kunna ge den fördjupning som idag ryms inom både specialpedagogexamen och speciallärarexamens olika specialiseringar.

Den nya yrkesrollen behöver utformas så att uppdragets bredd är praktiskt hanterbar inom ramen för tjänsten. Om undervisning och akuta individinsatser tränger undan handledning och analys av lärmiljöer kan det förebyggande arbetet försvagas. Utbildningen behöver därför säkerställa kompetens för arbete på grupp- och organisationsnivå samt för samverkan med elevhälsans övriga professioner.

7.2 Specialpedagogiska kompetenser relaterade till skolformer, stadier och grundläggande lärarutbildningar

Utbildningsförvaltningen tillstyrker förslaget. Förvaltningen är särskilt positiv till specialiseringen inom den anpassade skolan och specialskolan. Detta eftersom verksamheterna har omfattande kompetensbehov och specialiseringen ger bredare kompetens för specialläraruppdraget.

Förvaltningen ser behov av ett tydligare resonemang kring hur den föreslagna stadiindelade behörigheten ska förenas med behovet av fördjupad kompetens inom olika specialpedagogiska områden, inte minst språk-, skriv- och läsutveckling respektive matematik.

Förvaltningen efterfrågar ett klargörande av hur specialistkompetens inom exempelvis synnedsättning, hörselnedsättning och grav språkstörning ska säkerställas i samtliga skolformer där sådan kompetens behövs. Frågan bör därför utredas vidare inom ramen för regeringens fortsatta hantering.

7.3 Undervisningsnära och professionsinriktad examen

Utbildningsförvaltningen tillstyrker men ser också en risk för att utbildningen inte ger tillräcklig fördjupning inom både språk-, skriv- och läsutveckling och matematikutveckling.

Det är även viktigt att den undervisningsnära inriktningen inte sker på bekostnad av specialpedagogiska perspektiv på grupp- och organisationsnivå.

Förvaltningen anser också att ledarskap bör ges en tydlig plats i utbildningen, eftersom yrkesrollen ofta innebär att leda och stödja resurspedagoger och lärare i arbetet med att möta elevers behov av stöd.

Lärare har olika ämneskunskaper med sig från grundutbildningen, vilket påverkar förutsättningarna att utveckla avancerad kompetens inom såväl språk-, skriv- och lässvårigheter respektive matematiksvårigheter. Den föreslagna konstruktionen innebär att lärare med helt olika ämnesbakgrund ska läsa samma utbildning och examineras mot samma examensmål, trots helt olika förkunskaper. Språk-, skriv- och lässvårigheter respektive matematiksvårigheter är omfattande och komplexa kunskapsområden som kräver specialiserad kompetens. När utbildningen ska omfatta båda områdena finns en risk för att fördjupningen inom respektive område blir otillräcklig och att eleverna i förlängningen inte får det ämnesspecifika specialpedagogiska stöd som de behöver. Frågan är särskilt viktig i högstadiet och gymnasiet, där undervisningen ställer högre krav på ämnes- och specialdidaktisk kompetens. Utöver konsekvenserna för den enskilda eleven finns även ett behov på systemnivå att säkerställa tillgången till specialistkompetens inom centrala specialpedagogiska områden.

Förvaltningen efterfrågar därför ett tydligare resonemang om hur skolväsendets långsiktiga behov av fördjupad kompetens inom exempelvis språk-, skriv- och läsutveckling, matematikutveckling och andra specialpedagogiska specialistområden ska tillgodoses när dagens specialiseringar ersätts av bredare studie- och skolformsinriktade utbildningar.

Förvaltningen anser också att man bör överväga möjligheten till fördjupningsspår som bygger vidare på lärarnas ämneskunskaper från grundutbildningen, särskilt inom svenska/läsinläring respektive matematik. Sådana spår skulle erbjuda en tydlig progression och även ge utrymme för ökad specialdidaktisk fördjupning.

7.4 Lärarlegitimation och behörighet att undervisa

Förvaltningen tillstyrker förslaget men efterfrågar ett klagörande av vilka ämnesmässiga förkunskapskrav som ska gälla och hur utbildningen ska säkerställa att lärarnas kompetens motsvarar den behörighet examen ger.

Förslaget innehåller inget uttryckligt krav på tidigare ämnesstudier i svenska eller matematik för den nya speciallärarexamen. Om inte heller antagningskraven säkerställer sådana kunskaper ser förvaltningen en risk för att lärare får en bredare behörighet än deras ämneskunskaper motiverar. Lärare kan i sin grundutbildning helt sakna ämnesstudier i det ena eller båda ämnena.

Samtidigt behöver förkunskapskraven utformas så att de inte i onödan begränsar möjligheterna att utbilda fler speciallärare. Det behöver därför framgå hur utbildningen ska möta studenternas skilda förutsättningar och hur eventuella kompletterande ämnesstudier kan möjliggöras.

7.5 Ikraftträdande, övergångsbestämmelser samt följdändringar i förordning (2011:326) om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare

Utbildningsförvaltningen tillstyrker, men framhåller vikten av att övergången genomförs utan att kompetensförsörjningen försvåras.

8.1 Förstärkt utbud av speciallärarexamens specialisering mot anpassade grundskolan, anpassade gymnasieskola och specialskolan inom Lärarlyftet

Utbildningsförvaltningen tillstyrker förslaget men framhåller att fler utbildningsplatser och anpassad studietakt behöver kombineras med förbättrade ekonomiska villkor. Satsningen bör även omfatta övriga specialiseringar inom speciallärarutbildningen.

Ett utökat utbildningsutbud kan förbättra tillgången till speciallärare, men riskerar att få begränsad effekt om de ekonomiska förutsättningarna för deltagande inte samtidigt förbättras.

Det nuvarande statsbidraget täcker inte fullt ut huvudmannens kostnader för studietid, vikarieinsatser och annan bemanning när medarbetare vidareutbildar sig.

Detta blir särskilt påtagligt vid en utbildning om 90 högskolepoäng, där skolorna under flera terminer behöver möjliggöra studier och ersätta personalens frånvaro. Fler utbildningsplatser behöver därför kombineras med förstärkt ekonomiskt stöd som gör det möjligt för huvudmännen att låta fler medarbetare påbörja och slutföra utbildningen.

Behovet av fler speciallärare finns även i övriga skolformer och verksamheter. Satsningen på utbildningsplatser och anpassad studietakt bör därför även omfatta övriga specialiseringar för att möta skolväsendets samlade kompetensförsörjningsbehov.

8.2 Komplettering för breddad behörighet under en övergångsperiod

Utbildningsförvaltningen tillstyrker att specialpedagoger och speciallärare ges möjlighet att komplettera sin utbildning för breddad behörighet. Förvaltningen avstyrker att möjligheten tidsbegränsas till utgången av 2035 och att den särskilda kompletteringssatsningen avgränsas till de anpassade skolformerna och specialskolan.

För att medarbetare ska kunna delta i kompletteringsutbildningarna behöver huvudmännen planera långsiktigt utifrån verksamheternas organisatoriska och ekonomiska förutsättningar. Skolorna behöver säkerställa kontinuitet i undervisningen samtidigt som medarbetarna ges möjlighet att vidareutbilda sig.

Kompletteringsutbildningarna bör därför kunna genomföras successivt under en längre period än till utgången av 2035. Det skulle ge fler medarbetare möjlighet att delta utan att verksamheternas bemanning påverkas negativt. Statlig finansiering behövs för att täcka huvudmännens kostnader för studietid och för att ersätta personalens frånvaro.

Förvaltningen ser mycket positivt på att specialpedagoger och speciallärare ges möjlighet att komplettera sin utbildning för att uppnå behörighet att undervisa inom de anpassade skolformerna och specialskolan. Samtidigt bör den särskilda kompletteringssatsningen även ge möjlighet att komplettera till speciallärare med behörighet att undervisa inom särskilt stöd i övriga skolformer. Även där finns behov av att ta till vara deras befintliga kompetens och erfarenhet. Kompletteringsmöjligheterna bör därför utformas så att de möter skolväsendets samlade kompetensförsörjningsbehov och ger medarbetarna möjlighet att välja specialisering utifrån verksamheternas behov samt professionellt intresse och lämplighet.

8.3 Förslag på förändring i Rektorsprogrammet

Utbildningsförvaltningen tillstyrker förslaget och välkomnar att det specialpedagogiska ledarskapet stärks i Rektorsprogrammet. Det kan ge rektorer bättre förutsättningar att leda och organisera skolans stödinsatser.

Rektor ansvarar för att leda skolans elevhälsoarbete, där det specialpedagogiska ledarskapet utgör en viktig del. Rektorsprogrammet bör därför ge kunskap om elevhälsans olika professioner, deras kompetensområden och hur arbetet kan organiseras för att stärka det hälsofrämjande och förebyggande perspektivet.

Ett tydligare ledningsansvar behöver samtidigt förenas med fortsatt tillgång till kvalificerad specialpedagogisk kompetens på individ-, grupp- och organisationsnivå. Förvaltningen ser annars en risk att uppgifter som handledning, samordning och utveckling av lärmiljöer inte ges tillräckligt utrymme när speciallärares uppdrag blir mer undervisningsnära. Rektorsprogrammet bör därför även stärka rektors förmåga att tydliggöra uppdrag, ansvar och mandat samt säkerställa att elevhälsans samlade kompetens tas till vara

Ekonomiska konsekvenser av förslaget

Utredningen förutsätter att stora grupper verksamma lärare vidareutbildas, men analyserar i begränsad utsträckning hur huvudmännens ekonomiska möjligheter att frigöra personal för studier påverkar reformens genomförbarhet.

Kompetensförsörjningen är i hög grad beroende av att redan anställda lärare ges möjlighet att läsa den nya speciallärarutbildningen inom ramen för sin anställning. Detta medför kostnader för studietid, vikarieinsatser, omfördelning av arbetsuppgifter och annan bemanning under flera år. Om de ekonomiska förutsättningarna att frigöra personal är otillräckliga finns en risk att utbildningsplatser inte kan utnyttjas fullt ut och att reformens mål om fler speciallärare inte uppnås.

Reformen bör därför förenas med förstärkt statlig finansiering för att utbildnings- och kompletteringsmöjligheterna ska kunna utnyttjas i tillräcklig omfattning och förändringarna få avsedd effekt.

Konsekvenser för barn och barnets rättigheter samt jämställdhet

Då ärendet är svar på en remiss från kommunstyrelsen gör förvaltningen ingen egen analys av ärendets konsekvenser för jämställdhet eller för barn och barns rättigheter. Förvaltningen förutsätter att en sådan analys vid behov görs av kommunstyrelsen i den fortsatta hanteringen av ärendet.

Förslag till beslut

Utbildningsförvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Per Törnvall
Utbildningsdirektör
Utbildningsförvaltningen

Petra Nergårdh
Avdelningschef
Utbildningsförvaltningen

Bilaga

En ny speciallärarutbildning (SOU 2026:50)